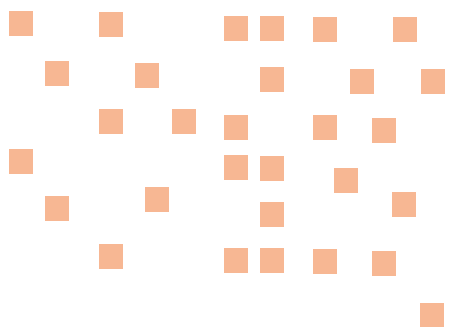

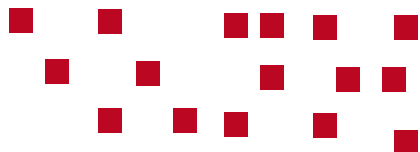
IRAN

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

**Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia
dla ludności cywilnej**

**DPU-WIKP-424/289/2025
16.05.2025**

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Iranie.

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

Ludność: ponad 88 mln.^[1]

Skład etniczny: Persowie (ok. 61%), Azerowie (16%), Kurdowie (10%), Lurowie (6%), Beludżowie i Arabowie (po 2%), Turkmeni i plemiona tureckie (ok. 2%), inne grupy nomadów (ok. 1%), a także Ormianie, Asyryjczycy i Afro-Irańczycy.^[2]

Skład religijny: muzułmanie: 94,4%-98,5% (w tym szyici: 90-95%, sunnici: 5-10%), chrześcijanie 0,7%, Bahaci 0,3%, osoby niewierzące 0,3%, inni (w tym zaratusztrianie, żydzi, wyznawcy hinduizmu) 0,2%.^{[3][4]}

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

Iran jest republiką islamską realizującą trójpodział władzy, jednakże nadrzędna rola w kierowaniu państwem zarezerwowana jest dla **rahbara**, czyli Przywódcy Rewolucji Islamskiej.^{[5][6][7]}

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Iran podzielony jest na 31 prowincji (ostanów). Prowincje dzielą się na podprowincje (powiaty – pers. shahrestān), w ramach których wyodrębnia się gminy miejskie (pers. bakhsh) oraz gminy wiejskie (pers. dehestān).^[8]

¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Iran, 06.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iran/>

² Minority Rights Group International, World Directory of Minorities and Indigenous People, Iran, 12.2017, <https://minorityrights.org/country/iran/>

³ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Iran, 06.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iran/>

⁴ USDOS (US Department of State), 2023 Report on International Religious Freedom: Iran, 26.06.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-report-on-international-religious-freedom/iran/>

⁵ BBC News, Iran Country Profile, 24.01.2023, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14541327>

⁶ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Iran, 06.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iran/>

⁷ Warsaw Institute, Irańska scena polityczna, 24.06.2021, <https://warsawinstitute.org/pl/iranska-scena-polityczna/>

⁸ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Iran, 06.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iran/>

Mapa. Podział administracyjny Iranu.^[9]

STRUKTURA WŁADZY

Głowa państwa. Najwyższą władzę w państwie sprawuje przedstawiciel władz religijnych – Najwyższy Przywódca, którym jest od 4 czerwca 1989 r. **Ajatollah Ali Hoseini Chamenei**. Wyznacza on m.in. zwierzchników sądów, armii, telewizji i radia. Zatwierdza wybór prezydenta Iranu. Wyznacza również sześciu członków z dwunastoosobowej Rady Strażników Rewolucji, tj. bardzo wpływowego organu państwowego, który zatwierdza wszelkie ustawy i który może zawetować udział poszczególnych kandydatów w wyborach.^{[10][11]}

Prezydent, który pełni rolę szefa rządu Islamskiej Republiki Iranu, jest wybierany na 4 letnią kadencję, z możliwością jednej konsekwentnej reelekcji i ewentualnej ponownej reelekcji w późniejszym terminie, w wyborach bezpośrednich, w dwóch turach (jeśli jest taka potrzeba), przez większość absolutną.^[12]

Ostatnie wybory prezydenckie odbyły się w Iranie w dniu 28 czerwca 2024 r. (druga tura odbyła się 5 lipca 2024 r.). Wygrał je **Masoud PEZESHKIAN** (kandydat niezależny), który zdobył 44.4% głosów. Drugie miejsce zajął Saeed JALILI z Frontu Stabilności

⁹ Wikipedia, Administrative divisions of Iran, domena publiczna, https://en.wikipedia.org/wiki/Administrative_divisions_of_Iran

¹⁰ BBC News, Iran Country Profile, 24.01.2023, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14541327>

¹¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Iran, 06.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iran/>

¹² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Iran, 06.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iran/>

Rewolucji Islamskiej zdobywając 40.4% głosów. Wybory prezydenckie odbyły się przedterminowo ze względu na śmierć prezydenta Ebrahima RAISI w katastrofie helikoptera, do której doszło w maju 2024 r.^[13]

Rząd i premier. Prezydent pełni jednocześnie funkcję premiera. Rada Ministrów wybierana przez prezydenta. Najwyższy przywódca ma pewną kontrolę nad nominacjami do kilku ministerstw.^[14]

Parlament i wybory parlamentarne. Władzę ustawodawczą w Iranie sprawuje jednoizbowy parlament, tj. **Islamskie Zgromadzenie Konsultatywne (pers. Majles-e Shura-ye Eslami)**, w którym zasiada 290 członków wybieranych w wyborach powszechnych na 4 letnią kadencję. Nad zgodnością uchwalonych przez parlament ustaw z zasadami islamu czuwa **Rada Strażników Konstytucji** złożona z 12 teologów i prawników. Ewentualne spory między parlamentem i Radą Strażników rozstrzyga 31-osobowa Rada Arbitrażowa, której werdykt jest ostateczny.^{[15][16]}

Ostatnie wybory do Islamskiego Zgromadzenia Konsultatywnego (pierwsza tura) odbyły się dnia 1 marca 2024 r. na 245 mandatów, natomiast druga tura na 45 pozostałych mandatów miała miejsce 10 maja 2024 r.^[17] O miejsce w parlamencie ubiegało się ponad 15 tys. kandydatów,^[18] natomiast udział w nich wzięło jedynie 40,6 % uprawnionych do głosowania. Tym samym osiągnięto najniższą frekwencję w historii.^[19]

Większość zwycięskich kandydatów uważa się za konserwatywnych, zwolenników islamskiej rewolucji.^[20] 107 miejsc w Zgromadzeniu zdobyła Koalicyjna Rada Sił Islamskiej Rewolucji, 79 miejsc – Ludowy Sojusz Islamskiej Rewolucji, 45 miejsc – ugrupowanie Głos Narodu, 41 miejsc – kandydaci niezależni, 13 miejsc Rada Jedności.^[21]

Kolejne wybory parlamentarne przewidziane są na luty 2028 r.^[22]

¹³ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Iran, 06.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iran/>

¹⁴ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Iran, 06.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iran/>

¹⁵ Al Jazeera, 11.09.2020, <https://www.aljazeera.com/news/2020/09/iranians-head-polls-delayed-runoff-parliamentary-vote-200911072447463.html>

¹⁶ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Iran, 06.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iran/>

¹⁷ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Iran, 06.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iran/>

¹⁸ Forsal, Wybory parlamentarne w Iranie. Najniższa frekwencja w historii?, 02.03.2024, <https://forsal.pl/swiat/aktualnosci/artykuly/9446554.wybory-parlamentarne-w-iranie-najnizsza-frekwencja-w-historii.html>

¹⁹ Eroactiv, Wybory w Iranie z najniższą frekwencją w historii. Irańczycy zbojkotowali głosowanie, 02.03.2024, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68467595>

²⁰ BBC News, Iran elections: Record low turnout in polls as hardliners win, 04.03.2023, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68467595>

²¹ Wikipedia, 2024 Iranian legislative election, https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Iranian_legislative_election

²² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Iran, 06.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iran/>

SYSTEM PRAWNY

W Iranie obowiązuje religijny system prawny, oparty na prawie świeckim i islamskim.^[23]

KARA ŚMIERCI

Iran jest krajem, w którym jest orzekana oraz wykonywana kara śmierci. Najwyższy wymiar kary może zostać orzeczony nie tylko w przypadku takich przestępstw, jak np. morderstwo/zabójstwo, lecz także innych, tj. apostazja, posiadanie narkotyków, przestępstwa gospodarcze itp. Amnesty International podkreśla, że obywatele Iranu są skazywani na śmierć za niejasno lub zbyt szeroko sformułowane przestępstwa albo za czyny, które w ogóle nie powinny być określane, jako przestępstwa.^[24] Ponadto najwyższy wymiar kary orzekany jest również wobec osób nieletnich.^[25]

Wyroki śmierci i egzekucje są wydawane oraz wykonywane arbitralnie, z naruszeniem prawa do życia, po rażąco niesprawiedliwych procesach przed sądami rewolucyjnymi. Sądy te działają pod wpływem organów bezpieczeństwa i wywiadu, a przy wydawaniu wyroków skazujących i wyroków śmierci rutynowo opierają się na wymuszonych torturami „zeznaniach”. Władze irańskie stosują karę śmierci w celu ukarania osób, które krytykowały, lub były postrzegane jako krytykujące, Islamską Republikę Iranu i jej polityczno-religijne ideologie podczas powstania „Woman Life Freedom”, protestów które miały miejsce w Iranie w okresie pod koniec 2022 r.^[26]

Według ostatniego raportu Amnesty International z 2025 r. dot. kar śmierci na świecie, w 2024 r. wykonano co najmniej 975 wyroki śmierci,^[27] co stanowi wzrost o 17% w porównaniu do 834 egzekucji w 2023 r.^[28] (w ogólnodostępnych źródłach informacji brak jest danych na temat liczby osób skazanych na najwyższy wymiar kary).

- 90% wszystkich egzekucji uwzględnionych w raporcie z 2024 r., to znaczy 880 egzekucji, nie zostało ogłoszonych przez władze.
- Co najmniej 503 osoby (51,6%) zostały stracone za zarzuty związane z narkotykami (w porównaniu do 471 w 2023 r., 256 w 2022 r., 126 w 2021 r. i średnio 24 rocznie w latach 2018-2020).
- Co najmniej 419 egzekucji (43% wszystkich egzekucji) dotyczyło zarzutów morderstwa.

²³ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Iran, 06.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iran/>

²⁴ Amnesty International, Death Sentences and Executions 2024 [ACT 50/8976/2025], 04.2025, <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2025/04/ACT5089762025ENGLISH.pdf>

²⁵ PolsatNews.pl, Nieletni straceni w Iranie. "Karę śmierci wykonano łamiąc międzynarodowe prawo", 30.04.2019, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-04-30/dwaj-nastolatowie-straceni-w-iranie-o-tym-ze-czeka-ich-smierc-dowiedzieli-sie-przed-egzekucja/>

²⁶ Amnesty International, Death Sentences and Executions 2024 [ACT 50/8976/2025], 04.2025, <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2025/04/ACT5089762025ENGLISH.pdf>

²⁷ Amnesty International, Death Sentences and Executions 2024 [ACT 50/8976/2025], 04.2025, <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2025/04/ACT5089762025ENGLISH.pdf>

²⁸ Iran Human Rights, Annual Report on the Death Penalty in Iran 2024, 20.02.2025, <https://iranhr.net/en/reports/42/>

- Wśród straconych za morderstwo znalazło się 2 protestujących.
- Co najmniej 31 osób, w tym 9 kurdyjskich więźniów politycznych i dysydent polityczny uprowadzony z sąsiedniego kraju, zostało straconych za zarzuty związane z bezpieczeństwem (moharebeh i efsad-fil-arz).
- Co najmniej 22 osoby zostały stracone za gwałt.
- 4 osoby zostały powieszone w miejscach publicznych.
- Wśród straconych był co najmniej 4 młodociani przestępcy.
- Stracono co najmniej 31 kobiet, najwięcej od 17 lat.
- Co najmniej 5 spośród straconych osób cierpiało na niepełnosprawność psychospołeczną i intelektualną.
- Co najmniej 534 egzekucje w 2024 r. wykonano na podstawie wyroków śmierci wydanych przez Sądy Rewolucyjne.^{[29][30]}

Stosowanie kary śmierci nieproporcjonalnie wpływa na sytuację mniejszości w Iranie, w szczególności osób należących do społeczności kurdyjskich, Beludżów i Afgańczyków, przy czym egzekucje Beludżów stanowiły w 2024 r. co najmniej 10% wszystkich egzekucji, podczas gdy obejmują oni zaledwie około 5% populacji Iranu. Liczba wykonanych wyroków śmierci obywateli afgańskich i osób pochodzenia afgańskiego w 2024 r. znacznie wzrosła w porównaniu z 2023 r., z 25 do 80, przy czym około połowa z nich została stracona za przestępstwa związane z narkotykami.^[31]

Według norweskiej organizacji Iran Human Rights (IHRNGO), w pierwszych czterech miesiącach 2025 r. w Iranie wykonano co najmniej 343 egzekucje, co stanowi wzrost o 75% w porównaniu z tym samym okresem w 2024 r., kiedy to odnotowano 195 egzekucji.^[32]

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

ANALIZA STATYSTYCZNA

W 2023 r. na terenie Iranu w wyniku różnych przypadków naruszenia bezpieczeństwa, zginęło 214 osób (członków służb bezpieczeństwa, bojowników i cywili), natomiast w 2024 r. ilość wszystkich ofiar wyniosła 364. Do końca pierwszego kwartału 2025 r.

²⁹ Iran Human Rights, Annual Report on the Death Penalty in Iran 2024, 20.02.2025, <https://iranhr.net/en/reports/42/>

³⁰ Amnesty International, Death Sentences and Executions 2024 [ACT 50/8976/2025], 04.2025, <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2025/04/ACT5089762025ENGLISH.pdf>

³¹ Amnesty International, Death Sentences and Executions 2024 [ACT 50/8976/2025], 04.2025, <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2025/04/ACT5089762025ENGLISH.pdf>

³² Death Penalty Info, Iran Sees 75% Increase in Executions During First Four Months of 2025 over 2024, 12.05.2025, <https://deathpenaltyinfo.org/iran-sees-75-increase-in-executions-during-first-four-months-of-2025-over-2024>

w wyniku incydentów związanych z bezpieczeństwem zginęły 22 osoby (członkowie służb bezpieczeństwa, bojownicy i cywile).^[33]

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

Iran, jest uważany za regionalną potęgę wojskową. Siły zbrojne Iranu są podzielone pomiędzy Siły Regularne Islamskiej Republiki Iranu (*Artesh*) i Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej (*Sepah*).^[34] Islamska Republika Iranu ma pod bronią około 600 tysięcy żołnierzy należących do różnych rodzajów sił zbrojnych w tym około 400 tysięcy członków regularnych sił Islamskiej Republiki Iranu (350 tysięcy sił lądowych; 18 tysięcy marynarki wojennej; 40 tysięcy sił powietrznych/sił obrony powietrznej); około 150–190 tysięcy członków Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej (100–150 tysięcy sił lądowych; 20 tysięcy marynarki wojennej; 15 tysięcy sił powietrzno-kosmicznych; 5–15 tysięcy sił Quds^[35]). Dodatkowo szacuje się, że w Iran posiada 90 tysięcy aktywnych członków sił paramilitarnych Basij.^{[36][37][38]}

Oprócz tego armia Iranu ściśle współpracuje z uzbrojonymi bojówkami szyickimi, aktywnymi w Libanie, Iraku i w Jemenie. Wspierają ją również takie organizacje terrorystyczne, jak palestyński Hamas.^[39]

Od wielu lat panuje jawna wrogość między **Iranem i Izraelem**, co prowadzi do wielu napięć, także o charakterze zbrojnym. Stało się tak m.in. w 2024 r., kiedy oba państwa podjęły przeciwko sobie działania militarne. Do zaostrzenia wzajemnych relacji doszło jeszcze pod koniec 2023 r., co miało związek z atakiem terrorystycznym Hamasu na Izrael w dniu 7 października 2023 r. oraz rozpoczęciem wojny z Hamasem w Strefie Gazy. Izrael oskarżył Iran o wsparcie i inspirowanie działań Hamasu.^[40]

Tymczasem, według Teheranu, Izraelczycy są z kolei współodpowiedzialni za przeprowadzenie serii zamachów w Iranie, (mimo że do ich przeprowadzenia przyznały się organizacje terrorystyczne): w tym największego w tym roku zamachu w Kermanie na południu Iranu, do którego doszło w dniu 3 stycznia 2024 r. (około 100 zabitych oraz 200 rannych), kiedy odpowiedzialność za zamach wzięło Państwo Islamskie Prowincja Chorasana – **Islamic State Khorasan Province (ISKP)**. Za szereg

³³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³⁴ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Iran, 06.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iran/>

³⁵ Siły Quds, to zorganizowane wkrótce po rewolucji irańskiej (1978–79) elitarne, tajne skrzydło irańskiego Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej (IRGC), odpowiedzialne głównie za jego operacje zagraniczne. Britannica, Quds Force, <https://www.britannica.com/topic/Quds-Force>

³⁶ Działająca w ramach Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej (IRGC) siła pomocnicza posiadająca wiele obowiązków, zwłaszcza dot. bezpieczeństwa wewnętrznego, egzekwowania prawa, ochrony szczególnych wydarzeń religijnych lub politycznych oraz kontroli moralności. Basij ma oddziały w praktycznie każdym mieście i miasteczku w Iranie. – The Iranian Primer, The Basij Resistance Force, 06.10.2010, <https://iranprimer.usip.org/resource/basij-resistance-force>

³⁷ Dziennik.pl, Siły zbrojne Iranu. Jakie możliwości ma armia tego kraju?, 15.04.2024, <https://wiadomosci.dziennik.pl/swiat/artykuly/9487884,sily-zbrojne-iranu-jakie-mozliwosci-ma-armia-tego-kraju.html>

³⁸ Global Fire Power, Iran, 2024, https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=iran

³⁹ Dziennik.pl, Siły zbrojne Iranu. Jakie możliwości ma armia tego kraju?, 15.04.2024, <https://wiadomosci.dziennik.pl/swiat/artykuly/9487884,sily-zbrojne-iranu-jakie-mozliwosci-ma-armia-tego-kraju.html>

⁴⁰ Onet Wiadomości, Dlaczego Iran i Izrael są zaprzysięgłymi wrogami? Wyjaśniamy historię konfliktu, 16.04.2024, <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/o-co-chodzi-w-konflikcie-iran-i-izrael-wyjasniamy-historie-konfliktu/4kb7pjf>

innych mniejszych zamachów odpowiedzialne były zbrojne ugrupowania Beludżów czy Kurdów.^{[41][42][43]}

Izrael przeprowadził również na początku kwietnia 2024 r. atak lotniczy na ambasadę Iranu w Damaszk. Wskutek ataku zginęło, między innymi, dwóch generałów i pięciu innych członków irańskiej Gwardii Rewolucyjnej.^{[44][45][46]} W odwecie za ten atak, dnia 13 kwietnia 2024 r. Iran wystrzelił ponad 300 dronów i pocisków raketowych, które trafiły w terytorium Izraela. Większość z nich została zestrzelona przez izraelską obronę powietrzną, a także stacjonujące w regionie wojska, między innymi USA, Wielkiej Brytanii i Francji.^[47] Izrael zapowiedział odwet za irański atak raketowy. Doszło do niego nocą z 18 na 19 kwietnia, kiedy nad irańskim miastem Isfahan pojawiło się kilka obiektów i słychać było wybuchy. Wkrótce potem Iran ogłosił, że jego obrona przeciwlotnicza zestrzeliła kilka izraelskich dronów, które nie wyrządziły jednak szkód.^[48]

W nocy z 30 września na 1 października 2024 r. Izrael rozpoczął ograniczoną operację lądową w Libanie, wymierzoną w infrastrukturę Hezbollahu na granicy Libanu z Izraelem. Odpowiedzią Iranu na te działania oraz odwetem za śmierć lidera Hamasu Ismaila Haniyego, szefa Hezbollahu Hasana Nasrallaha i irańskiego generała Abbasa Nilforuszana (zabitych na terytorium Libanu w atakach raketowych) był atak raketowy na Izrael przeprowadzony z użyciem ok. 200 pocisków balistycznych.^{[49][50]} Jednocześnie minister spraw zagranicznych Iranu Abbas Aragczy, stwierdził, że atak był samoobroną i zakończył działania Iranu, o ile Izrael nie podejmie kroków, które "sprowokują dalsze działania odwetowe".^{[51][52][53]}

W nocy z 25 na 26 października 2024 r. armia izraelska przeprowadziła uderzenia w kilku regionach Iranu – Teheranie oraz prowincjach Chuzestan i Ilam. Zaatakowanych zostało ok. 20 celów militarnych, w tym fabryki dronów i rakiet balistycznych, systemy obrony powietrznej i inne obiekty wojskowe. W izraelskim ataku na Iran wzięło udział ponad 100 samolotów. W nocy 25 października eksplozje

⁴¹ DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Smartraveller Iran, 14.05.2025, <https://www.smartraveller.gov.au/destinations/middle-east/iran>

⁴² Tygodnik Powszechny, Iran i Izrael: skąd się wziął konflikt między nimi, co może z niego wyniknąć i czy oba kraje łączą tylko wrogość? 19.04.2024, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/iran-i-izrael-skad-sie-wzial-konflikt-miedzy-nimi-co-moze-z-niego-wyniknac-i-czy-oba-kraje-lacza>

⁴³ Defence24, Zamach w Iranie a groźba regionalizacji konfliktu [ANALIZA], 04.01.2024, <https://defence24.pl/geopolityka/zamach-w-iranie-a-grozba-regionalizacji-konfliktu-analiza>

⁴⁴ Onet Wiadomości, Dlaczego Iran i Izrael są zaprzysięgłymi wrogami? Wyjaśniamy historię konfliktu, 16.04.2024, <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/o-co-chodzi-w-konflikcie-iran-i-izrael-wyjasniamy-historie-konfliktu/4kb7pjf>

⁴⁵ Rzeczpospolita, "Jerusalem Post": Izrael wysłał jasny sygnał Iranowi. Cel nie był przypadkowy, 19.04.2024, <https://www.rp.pl/konflikty-zbrojne/art40206521-jerusalem-post-izrael-wyslal-jasny-sygnal-iranowi-cel-nie-byl-przypadkowy>

⁴⁶ DW, Niemcy mają opuścić Iran. USA spodziewają się eskalacji, 13.04.2024, <https://www.dw.com/pl/niemcy-maj%C4%85-opu%C5%9Bci%C4%87-iran-usa-spodziewaj%C4%85-si%C4%99-eskalacji/a-68809923>

⁴⁷ TVN24, Ataki i odwety. Iran i Izrael wymieniają raketowe ciosy, 26.10.2024, <https://tvn24.pl/swiat/izrael-iran-ataki-i-odwety-jak-toczy-sie-konflikt-st8152421>

⁴⁸ DW, Amerykańskie media: Izrael uderzył na cel w Iranie, 19.04.2024, <https://www.dw.com/pl/ameryka%C5%84skie-media-izrael-uderzy%C5%82-na-cel-w-iranie/a-68865935>

⁴⁹ Rzeczpospolita, Ekspert ds. bezpieczeństwa po ataku Iranu na Izrael: Teheran boi się wojny, 02.10.2024, <https://www.rp.pl/atak-izraela-na-liban/art41232661-ekspert-ds-bezpieczenstwa-po-ataku-iranu-na-izrael-teheran-boi-sie-wojny>

⁵⁰ TVPinfo, Izrael zapowiada odwet na Iranie. „Mamy odpowiednie plany”, 01.10.2024, <https://www.tvp.info/82610724/konflikt-izrael-iran-iran-ostrzelal-izrael-rzecznik-armii-izraela-mowi-o-odwecie>

⁵¹ Business Insider, Iran ostrzega Stany, by nie angażowały się w konflikt, 02.10.2024, <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/iran-ostrzega-stany-by-nie-angazowaly-sie-w-konflikt/y3yty6c>

⁵² TVPinfo, Izrael zapowiada odwet na Iranie. „Mamy odpowiednie plany”, 01.10.2024, <https://www.tvp.info/82610724/konflikt-izrael-iran-iran-ostrzelal-izrael-rzecznik-armii-izraela-mowi-o-odwecie>

⁵³ BBC News, What we know about Iran's missile attack on Israel, 03.10.2024, <https://www.bbc.com/news/articles/c70w1j0l488o>

były słyszane w irańskiej stolicy i pobliskim mieście Karadż. Prowadzona przez irańską Gwardię Rewolucyjną agencja prasowa Fars podała, że Izrael zaatakował kilka baz wojskowych na zachodzie i południowym zachodzie Teheranu. Nad ranem doszło do kolejnej fali ataku, rakiety spadły we wschodniej części Teheranu oraz w ośrodku dowodzenia Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej. Po godzinie 5 rano (26 października) izraelskie wojsko ogłosiło, że operacja odwetowa przeciwko Iranowi zakończyła się. W ataku zginęło 4 irańskich żołnierzy.^{[54][55][56]}

Irańska agencja prasowa Tasnim, odnosząc się do uderzenia odwetowego Izraela, podała, że Iran jest przygotowany, by odpowiedzieć na "agresję" ze strony Izraela, a kraj ten spotka się ona z proporcjonalną reakcją.^[57]

Prowincja Sistan i Beludżystan (jeden z najbiedniejszych regionów w Iranie) zamieszkiwana jest przez mniejszość etniczną Beludżów, która w przeciwieństwie do dominującej w kraju gałęzi szyitów praktykuje islam sunnicki. Beludżowie, którzy zamieszkują tereny należące do Pakistanu, Iranu i Afganistanu, domagają się większej autonomii, a z czasem pełnej niepodległości. Region ten, jest miejscem sporadycznych starć między irańskimi siłami bezpieczeństwa a separatystami należącymi do mniejszości Beludżów. Są to m.in. takie organizacje, jak: **Jaish al-Adl / Jaysh al-Adl (Armia Sprawiedliwości)**^{[58][59]}, **Ansar al Furqan**^[60]. Powyższe organizacje są odpowiedzialne za akty przemocy na terenie Iranu. Celem ich działań są przede wszystkim członkowie irańskich służb bezpieczeństwa i inni przedstawiciele rządowi.^{[61][62][63][64][65][66]} Od początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r. Armia Sprawiedliwości przeprowadziła w prowincji Sistan i Beludżystan 41 ataków. Skutkiem tych działań było 121 ofiar śmiertelne wśród funkcjonariuszy służb

⁵⁴ RMFfm, Kilkogodzinna akcja, sto samolotów. Media o szczegółach ataku Izraela na Iran, 27.10.2024, https://www.rmfm24.pl/raporty/raport-izrael-w-stanie-wojny/news-kilkugodzinna-akcja-sto-samolotow-media-o-szczegolach-ataku-.nld.7844394#crp_state=1

⁵⁵ TVN24, Ataki i odwety. Iran i Izrael wymieniają raketowe ciosy, 26.10.2024, <https://tvn24.pl/swiat/izrael-iran-ataki-i-odwety-jak-toczy-sie-konflikt-st8152421>

⁵⁶ BBC News, What we know about Israel's attack on Iran, 27.10.2024, <https://www.bbc.com/news/articles/cgr0yvrx4qpo>

⁵⁷ TVN24, Ataki i odwety. Iran i Izrael wymieniają raketowe ciosy, 26.10.2024, <https://tvn24.pl/swiat/izrael-iran-ataki-i-odwety-jak-toczy-sie-konflikt-st8152421>

⁵⁸ Dawna Jundallah, która w 2012 r. zmieniła nazwę na Jaysh al-Adl (JAA), jest sunnicką grupą bojową z siedzibą w irańskiej prowincji Sistan-Beludżystan. Counter Terrorist Guide, Jaysh al-Adl (formerly Jundallah), 10.2022, https://www.dni.gov/nctc/terrorist_groups/jaa.html

⁵⁹ RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), What Is Jaish Al-Adl, The Separatist Group Targeting Iranian Forces?, 11.04.2024, <https://www.rferl.org/a/iran-jaish-al-adl-baluch-separatists/32901542.html>

⁶⁰ Sunnicka organizacja bojowa z Beludżystanu, działająca w powstaniu w Sistanie i Beludżystanie, uznana przez Iran za organizację terrorystyczną. Wikipedia, Ansar Al-Furqan, https://en.wikipedia.org/wiki/Ansar_Al-Furqan

⁶¹ Jamestown Foundation, Iran's Fuel Smuggling Paranoia in the Baluchistan Border Region; Terrorism Monitor Volume: 19 Issue: 5, 12.03.2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2049635.html>

⁶² RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), Iran Hangs Ethnic Baluchi At Center Of UN Pleas For 'Review', 30.01.2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2044433.html>

⁶³ Bertelsmann Stiftung, BTI 2020 Country Report Iran, 29.04.2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2029485.html>

⁶⁴ The Defence Post, Al-Qaeda linked Ansar al-Furqan claims deadly car bombing in Iran's southeast port city Chabahar, 06.12.2018, <https://thedefensepost.com/2018/12/06/iran-car-bomb-chabahar-sistan-and-balochistan/>

⁶⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, data 28.03.2024-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶⁶ TVN24, Atak na posterunek. Nie żyją funkcjonariusze sił bezpieczeństwa, 11.11.2024, <https://tvn24.pl/swiat/iran-kolejny-zamach-nie-zyja-czlonkowie-sil-bezpieczenstwa-st8174078>

bezpieczeństwa.^[67] W tym samym czasie Ansar al Furqan doprowadziła do śmierci 17 osób w prowincji Sistan i Beludżystan oraz Hormozgan.^[68]

Napięcia w prowincji Sistan i Beludżystan doprowadziły na początku 2024 r. do przesilenia w relacjach z Pakistanem, kiedy to terytorium pakistańskie zostało niespodziewanie zbombardowane przez irańskie rakiety. W dniu 16 stycznia Iran przeprowadził atak na siedzibę Jaish al-Adl, znajdującej się na terytorium Pakistanu w prowincji Beludżystan, około 50 km od irańsko-pakistańskiej granicy. Teheran nie podał szczegółów, informując jedynie, że jego siły zniszczyły dwie siedziby grupy. Atak miał być odwetem za zamach, którego dokonali bojownicy Jaish al-Adl w grudniu 2023 r., na posterunek policji irańskiej w graniczącej z Iranem prowincji Sistan i Beludżystan, powodując śmierć 11 policjantów.^[69]

W ramach akcji odwetowej Pakistan ostrzelał terytorium Iranu, celując z kolei w bazy nielegalnej organizacji **Baloch Liberation Army (BLA)**, domagającej się secesji regionu Beludżystanu od Pakistanu. Następnie nieznani sprawcy zabili 9 Pakistańczyków, pracujących w warsztacie w miejscowości Sarawan w irańskim Beludżystanie.^[70] Ostatecznie jednak dyplomaci Iranu i Pakistanu odbyli serię spotkań, zapewniając się o wzajemnej przyjaźni. Oba kraje zgodziły się na deeskalację działań, podkreślając, iż ich wspólnym celem są jedynie nielegalne ugrupowania zbrojne na terenie Beludżystanu oraz walka z terroryzmem i separatyzmem w regionie.^[71]

Irak. Oprócz tego Iran wielokrotnie prowadził bombardowania różnych celów na terytorium Iraku, w tym okolic Erbilu, atakując cele powiązane z irańskimi Kurdami z organizacji **Kurdistan Democratic Party of Iran (KDPI)**, którzy znaleźli schronienie po drugiej stronie granicy. Pierwszy raz ataki tego typu Iran przeprowadził w 2018 r., ale ich apogeum nastąpiło w 2022 r. Miały związek z sytuacją wewnętrzną w Iranie i nastąpiły po zabójstwie irańskiej Kurdyjki, Mahsy Amini i zamieszkach, jakie następnie wybuchły w Iranie.^[72] Na przełomie 2023 i 2024 r. doszło do ponownego nasilenia ataków, pośrednio w wyniku wybuchu konfliktu w Izraelu i Strefie Gazy – proirańskie bojówki wzmogły ataki na amerykańskie bazy wojskowe na Bliskim Wschodzie.^{[73][74]} Ponadto Iran ponownie zaatakował bezpośrednio cele w Kurdystanie.^[75]

Niebezpieczne jest **pogranicze: irańsko-irackie** (występuje tam duże zagrożenie atakami terrorystycznymi i często dochodzi do starć wojsk irańskich z bojówkami

⁶⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, Atakujący: Armia Sprawiedliwości, data 28.03.2024-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, Atakujący: Ansar al Furqan, data 28.03.2024-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶⁹ Onet, Iran obudził uśpiony od pół wieku konflikt, 20.01.2024, <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/goraco-na-linii-iran-pakistan-najpowazniejsza-eskalacja-jaka-pamietam/j4dw8kq>

⁷⁰ Voice of Asia, Gunmen Kill 9 People in Iran Near Pakistan Border, 27.01.2024, <https://www.voanews.com/a/gunmen-kill-9-people-in-iran-near-pakistan-border/7459760.html>

⁷¹ Nikkei Asia, Pakistan and Iran patch up ties but militants poised to play spoilers, 30.01.2024, <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Pakistan-and-Iran-patch-up-ties-but-militants-poised-to-play-spoilers>

⁷² The New Arab, What was behind Iran's deadly missile attack on Iraqi Kurdistan?, 17.01.2024, <https://www.newarab.com/analysis/what-was-behind-irans-missile-attack-iraqi-kurdistan>

⁷³ BBC News, US personnel injured in missile attack on Al Asad airbase in Iraq, 21.01.2024, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68045254>

⁷⁴ Associated Press (AP), Troops hurt after three drones attack US bases in Iraq as tensions flare after Gaza hospital blast, 19.10.2023, <https://apnews.com/article/iraq-militias-iran-us-base-attack-drone-hamas-israel-war-80f6739c3ab34662afba316285914e39>

⁷⁵ The New Arab, What was behind Iran's deadly missile attack on Iraqi Kurdistan?, 17.01.2024, <https://www.newarab.com/analysis/what-was-behind-irans-missile-attack-iraqi-kurdistan>

kurdyjskimi), **irańsko-afgańskie i irańsko-pakistańskie**, gdzie również dochodzi do starć (ostrzałów i bombardowań) przemytników narkotyków i bandytów ze służbami irańskimi.^{[76][77]} Sytuacja jest szczególnie niestabilna w miastach Zahedan, Zabol i Mirjaweh.^[78]

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

Nie znaleziono informacji wskazujących na to, by w Iranie obowiązywało obecnie ustawodawstwo specjalne typu: stan wojenny, operacja specjalna, godzina policyjna itp.

SYTUACJA LUDNOŚCI CYWILNEJ

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED, w 2023 r. w Iranie w różnego rodzaju incydentach śmierć poniosło 104 cywilów, z kolei w 2024 r. odnotowano 192 ofiary cywilne, zaś w pierwszym kwartale 2025 r. – 9 ofiar cywilnych.^[79]

W ciągu ostatniego roku (od 28.03.2024 do 28.03.2025) w Iranie odnotowano 61 ofiar wśród ludności cywilnej. Najwięcej osób zginęło w wyniku działań Sił Zbrojnych Iranu (19 osób), policji (15 osób), członków Korpusu Strażników Rewolucji Irańskiej (12 osób) oraz niezidentyfikowanych ugrupowań zbrojnych (10 osób). Do największej liczby aktów przemocy wobec cywilów doszło w prowincji Sistan i Beludżystan, gdzie zginęła także największa liczba osób – 38.^[80]

⁷⁶ UK Home Office, Foreign travel advice – Iran, 12.03.2025, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/iran>

⁷⁷ DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Smartraveller Iran, 14.05.2025, <https://www.smartraveller.gov.au/destinations/middle-east/iran>

⁷⁸ UK Home Office, Foreign travel advice – Iran, 12.03.2025, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/iran>

⁷⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data 28.03.2024-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

Mapa. Miejsca śmierci cywilów w Iranie w okresie: 28.03.2024-28.03.2025 (grafika wykonana przez WIKP w programie PowerBI, na podstawie danych ACLED i OpenStreetMap).^[81]

Prowincja (admin1)	Liczba zdarzeń	Liczba ofiar
Sistan and Baluchestan	36	38
Kurdistan	10	7
Tehran	14	5
Kermanshah	6	3
Hormozgan	3	2
Ilam	2	2
Kerman	4	2
West Azerbaijan	4	2
	2	0
Gilan	1	0
Hamadan	1	0
Khuzestan	5	0
Mazandaran	2	0
Qom	1	0
Razavi Khorasan	1	0
Suma	92	61

Tabela. Liczba śmiertelnych ofiar cywilnych w poszczególnych jednostkach administracyjnych Iranu w okresie: 28.03.2024-28.03.2025 (tabela przygotowana przez WIKP w programie PowerBI, na podstawie danych ACLED)^[82]

⁸¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data 28.03.2024-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data 28.03.2024-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

DZIAŁANIA WOJENNE

W okresie od początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r. odnotowano jeden tego typu incydent, kiedy dnia 18 stycznia 2024 r. armia Pakistanu ostrzelała przy użyciu dronów 7 celów we wsiach Dezak, Haghabad i Shamsar w pobliżu miasta Saravan (Sistan i Beludżystan). Celem ataku było ugrupowanie separatystyczne Beludżów, BLA (Armia Wyzwolenia Beludżystanu). W wyniku ataku zginęło 9 Pakistańczyków, pracowników migrujących, w tym 4 dzieci i 2 kobiety. Atak był odpowiedzią na wcześniejszy ostrzał prowincji Beludżystanu w Pakistanie przez siły zbrojne Iranu.^{[83][84]}

DZIAŁANIA PARTYZANCKIE

W okresie od początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r. członkowie Armii Sprawiedliwości zabili 3 osoby cywilne (2 w 2023 r. oraz 1 w 2025 r.).^[85]

W dniu 22 lutego 2025 r. członkowie Armii Sprawiedliwości zabili jedną osobę w mieście Zahedan (Sistan i Beludżystan).^[86]

30 kwietnia 2023 r. w ataku Armii Sprawiedliwości na posterunek policji w Saravah (Sistan i Beludżystan) zginęła zona policjanta. Dnia 7 maja 2023 r. członkowie Armii Sprawiedliwości zabili Beludża w mieście Saravan (Sistan i Beludżystan). Ww. był przez nich podejrzewany o współpracę z członkami Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej.^[87]

DZIAŁANIA ODWETOWE

W okresie od początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r. w Iranie nie odnotowano działań odwetowych, których ofiarami byłaby ludność cywilna tego kraju.^[88]

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU ZBROJNEGO

W okresie od początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r. na terenie Iranu nie odnotowano zagrożeń związanych ze złą sytuacją humanitarną, która byłaby spowodowana złą sytuacją bezpieczeństwa.

⁸³ UK Home Office, Foreign travel advice – Iran, 12.03.2025, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/iran>

⁸⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data 28.03.2024-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data 28.03.2024-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data 28.03.2024-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data 28.03.2024-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁸⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW NIEZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

TERRORYZM

Iran jest państwem zagrożonym terroryzmem. Od początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r. w Iranie doszło do dwóch ataków terrorystycznych, przypisywanych Państwu Islamskiemu w Iranie zginęło co najmniej 97 cywilów. Oba miały miejsce w prowincji Kerman.^[89]

Dnia 13 sierpnia 2023 r. w ataku terrorystycznym na szyicką świątynię muzułmańską w irańskim mieście Sziraz w południowym Iranie 4 osoby zginęły, a 8 zostało rannych. Uzbrojony w karabin maszynowy terrorysta zaatakował mauzoleum Shah-Cherakh w Sziraz w Iranie. Wbiegł on do szyickiej świątyni, strzelając do ludzi. Został dość szybko obezwładniony.^{[90][91]}

W zamachu terrorystycznym, do którego doszło 3 stycznia 2024 r. w Kermanie, zginęło ok. 100 osób, a blisko 300 zostało rannych. Atak został uznany za najbardziej krwawy po 1979 r. Miał on miejsce w okolicach cmentarza, na którym jest pochowany gen. Kassem Sulejmani, w czwartą rocznicę zabicia go przez USA na lotnisku w Bagdadzie. Do podwójnej eksplozji doszło w trakcie trwających tam uroczystości z tym związanych, kiedy na cmentarzu przebywały tłumy ludzi. Irańskie służby bezpieczeństwa aresztowały 11 osób podejrzanych o udział w zamachu ^{[92][93]} Do zorganizowania ataku przyznało się **Państwo Islamskie Prowincja Chorasán – Islamic State Khorasan Province (ISKP)**.^[94]

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA, POGROMY

W Iranie dochodzi do aktów przemocy dokonywanych zarówno przez nielegalne ugrupowania lub podmioty państwowe. Pod początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r. w Iranie odnotowano wiele odizolowanych przypadków przemocy oraz pozaprawnych zabójstw, których ofiarami była ludność cywilna. Ich sprawcami byli funkcjonariusze irańskiej policji, sił zbrojnych, Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej, jak również członkowie niezidentyfikowanych grup zbrojnych.^[95]

DZIAŁANIA IRAŃSKICH SŁUŻB BEZPIECZEŃSTWA

W wyniku działań irańskich sił bezpieczeństwa, od początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r., śmierć poniosło co najmniej 146 osób cywilnych.

⁸⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁹⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁹¹ Altair, Atak terrorystyczny w Sziraz, 15.08.2023, https://www.altair.com.pl/news/view?news_id=40920

⁹² Defence24, Zamach w Iranie a groźba regionalizacji konfliktu [ANALIZA], 04.01.2024, <https://defence24.pl/geopolityka/zamach-w-iranie-a-grozba-regionalizacji-konfliktu-analiza>

⁹³ PAP (Polska Agencja Prasowa), Atak terrorystyczny w Iranie. Aresztowano podejrzanych, 05.01.2024, <https://www.pap.pl/aktualnosci/atak-terrorystyczny-w-iranie-aresztowano-podejrzanych>

⁹⁴ DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Smartraveller Iran, 14.05.2025, <https://www.smartraveller.gov.au/destinations/middle-east/iran>

⁹⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: Siły zbrojne Iranu, Policja Iranu, Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

Szczególnie dużą grupę wśród osób zabitych przez siły bezpieczeństwa (głównie siły zbrojne i Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej) stanowili Beludżowie m.in. zajmujący się przemytem oraz afgańscy uchodźcy.^[96] Inną grupą narażoną na pozaprawne zabójstwa ze strony irańskich służb są kurdyjscy kurierzy transgraniczni (kulbars).^[97] W ciągu ostatnich 10 lat (do 2024 r.) ponad 589 tragarzy zostało zabitych na obszarach przygranicznych Regionu Kurdystanu i Iranu przez irańskie siły bezpieczeństwa.^{[98][99]} W 2024 r. odnotowano co najmniej 60 przypadków pozaprawnych zabójstw tragarzy, przy czym 22 z poszkodowanych to były osoby poniżej 18 roku życia.^{[100][101][102]}

Dnia 14 marca 2025 r. członkowie sił zbrojnych Iranu ostrzelali grupę afgańskich migrantów próbujących nielegalnie przekroczyć granicę zabijając jedną osobę. Do zdarzenia doszło w mieście Zabol (Sistan i Beludżystan). Dodatkowo od początku co najmniej 3 osoby cywilne zginęły w wyniku wybuchu min zainstalowanych przez siły bezpieczeństwa Iranu.^[103]

W dniu 29 stycznia 2024 r. doszło do wybuchu ładunku wybuchowego podłożonego przez członków Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej we wsi Kalagan, w wyniku której zginęły 3 osoby (afgańscy robotnicy). 22 marca 2024 r. wojsko otworzyło ogień do szmuglerów paliwa (prawdopodobnie Beludżów) w Qaleh Ganj (Kerman) zabijając 2 osoby. 15 września 2024 r. Straż Graniczna otworzyła ogień w kierunku rolników zmierzających do swojej farmy w pobliżu irańsko-pakistańskiej granicy w wiosce Rish Pish e Bala (Sistan i Beludżystan) zabijając 2 osoby. 13 października 2024 r. siły zbrojne Iranu ostrzelały w pobliżu wioski Kalagan (Sistan i Beludżystan) grupę afgańskich migrantów chcących nielegalnie przekroczyć granicę. W ataku zginęło 10 osób. 31 grudnia 2024 r. w wyniku ładunku wybuchowego ułożonego przez członków Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej, do którego doszło w pobliżu wioski Kalagan (Sistan i Beludżystan) zginęło 5 afgańskich cywilów.^[104]

Dnia 23 stycznia 2023 r. funkcjonariusze policji ostrzelali samochód w mieście Iranshahr (Sistan i Beludżystan) zabijając 3 osoby oraz raniąc 2 inne. 12 marca irańska straż graniczna otworzyła ogień w kierunku afgańskich migrantów zabijając 12 osób. Do zdarzenia doszło na obszarze Saravan (Sistan i Beludżystan). 12 maja 2023 r. policjanci zabili dwóch młodych mężczyzn w Darab (Sistan i Beludżystan), którzy przewozili afgańskich uchodźców. Dnia 1 lipca 2023 r. funkcjonariusze Straży

⁹⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: Siły zbrojne Iranu, Policja Iranu, Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁹⁷ Amnesty International, The State of the World's Human Rights; Iran 2024, 29.04.2025, <https://www.amnesty.org/en/location/middle-east-and-north-africa/middle-east/iran/report-iran/>

⁹⁸ Kurdistan24, Decade of danger: Iranian border security forces claim 589 Kulbar lives, 17.03.2024, <https://www.kurdistan24.net/en/story/394311/Decade-of-danger-Iranian-border-security-forces-claim-589-Kulbar-lives>

⁹⁹ Rudaw, 57 kolbars killed by Iranian forces in 2024: Watchdog, 19.01.2025, <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iran/19012025>

¹⁰⁰ Iran Wire, Kolbar Deaths in Iran's West Rise 15% in 2024, 59 Killed, 06.01.2025, <https://iranwire.com/en/news/137812-kolbar-deaths-in-irans-west-rise-15-in-2024-59-killed/>

¹⁰¹ Rudaw, 57 kolbars killed by Iranian forces in 2024: Watchdog, 19.01.2025, <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iran/19012025>

¹⁰² SHAFaq, Deadly borders: 60+ Kurdish kolbars killed, 280+ injured since 2024, 25.03.2025, <https://shafaq.com/en/Kurdistan/Deadly-borders-60-Kurdish-kolbars-killed-280-injured-in-2024>

¹⁰³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: Siły zbrojne Iranu, Policja Iranu, Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁰⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: Siły zbrojne Iranu, Policja Iranu, Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

Granicznej zabili 5 Afgańczyków na nielegalnym przejściu granicznym w Nimrus (Sistan i Beludżystan).^[105]

W okresie od początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r., było znacznie więcej podobnych incydentów, których sprawcami byli członkowie służb bezpieczeństwa Iranu.^[106]

DZIAŁANIA NIEZIDENTYFIKOWANYCH UGRUPOWAŃ ZBROJNYCH

Zagrożeniem dla cywilów są również niezidentyfikowane organizacje zbrojne i siły militarne. W wyniku ich działań od początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r. zginęły co najmniej 54 osoby cywilne.^[107]

W dniu 18 stycznia 2025 r. uzbrojony mężczyzna otworzył ogień w Pałacu Sprawiedliwości – Sądzie Najwyższym w Teheranie zabijając 3 osoby.^[108]

Dnia 26 stycznia 2024 r. w wyniku ostrzału przez niezidentyfikowanych napastników zginęło 9 osób. Do zdarzenia doszło w wiosce Sirkan (Sistan i Beludżystan). 17 lipca 2024 r. nieznani sprawcy zamordowali 3 wyznawców sufizmu w Saqqez (Kurdystan).^[109]

Dnia 23 marca 2023 r. nieznani sprawcy ostrzelali jadący samochód z rodziną Beludżów w Chabahar (Sistan i Beludżystan), zabijając 2 osoby. 26 czerwca 2023 r. nieznany sprawca ostrzelał 4 Beludżów w mieście Bampur (Sistan i Beludżystan). Dwie osoby poniosły śmierć w wyniku zdarzenia.^[110]

Ponadto od początku 2023 r. do końca września 2024 r. zginęło co najmniej 15 osób w wyniku eksplozji ładunków wybuchowych – pozostałości z czasów wojny iracko-irańskiej.^[111]

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

W Iranie okresowo dochodzi do wzmożonych demonstracji i protestów, głównie o podłożu społecznym oraz politycznym. Zdarza się, że przybierają gwałtowną

¹⁰⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: Siły zbrojne Iranu, Policja Iranu, Korpus Strazników Rewolucji Islamskiej, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁰⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: Siły zbrojne Iranu, Policja Iranu, Korpus Strazników Rewolucji Islamskiej, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁰⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: niezidentyfikowane ugrupowania zbrojne, niezidentyfikowane siły militarne, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁰⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: niezidentyfikowane ugrupowania zbrojne, niezidentyfikowane siły militarne, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹⁰⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: niezidentyfikowane ugrupowania zbrojne, niezidentyfikowane siły militarne, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹¹⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: niezidentyfikowane ugrupowania zbrojne, niezidentyfikowane siły militarne, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹¹¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Atakujący: niezidentyfikowane ugrupowania zbrojne, niezidentyfikowane siły militarne, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

postać.^[112] od początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r. w Iranie odbyło się ponad 8 tys. protestów, w tym 264 gwałtownych demonstracji oraz protestów z interwencją sił bezpieczeństwa.^[113]

Do najgwałtowniejszych demonstracji doszło we wrześniu 2022 r.^[114] Falę demonstracji i starć policji z manifestującymi w kilku miastach Kurdystanu, a także w Teheranie, Isfahanie, i innych miejscowościach, bezpośrednio wywołała śmierć młodej Kurdyjki Mahsy Amini, która została aresztowana przez policję obyczajową za nieprawidłowe nałożenie hidżabu. Z powodu pobicia przez policję dziewczyna zapadła w śpiączkę, a następnie zmarła w szpitalu w Teheranie.^[115] (por. opracowanie WIKP dotyczące ww. wydarzeń nr WIKP-424/75/2023 z dnia 20.02.2023)

Fakt ten, w opinii komentatorów, przyczynił się do wybuchu narastającego od kilkunastu miesięcy czy nawet lat napięcia społecznego, głównie z powodu kryzysu gospodarczego, bezkarności służb irańskich w czasie pacyfikacji wcześniejszych protestów społecznych oraz dystrybucji w Internecie nagrań video z ich przebiegu.^[116]

Według danych z kwietnia 2023 r., w wyniku trwających od 16 września 2022 r. protestów zabitych zostało ponad 500 demonstrantów, w tym blisko 50 dzieci.^{[117][118][119][120][121]} Szacuje się, że do początku stycznia 2023 r. władze Iranu zatrzymały ponad 20 tys. osób, a spośród nich 110 postawiły zarzuty mogące spowodować wydanie wyroku kary śmierci (dot. „wrogości wobec Boga”, „działań przeciwko bezpieczeństwu narodowemu” czy „szpiegostwa na rzecz obcych państw”).^{[122][123]}

Według grup praw człowieka, irańskie siły bezpieczeństwa zatrzymały setki osób w Sistanie i Beludżystanie podczas protestów na południowym wschodzie kraju,

¹¹² DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Smartraveller Iran, 14.05.2025, <https://www.smartraveller.gov.au/destinations/middle-east/iran>

¹¹³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, atakowani: cywile, Peaceful Protests, Protests with intervention, Violent demonstrations, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

¹¹⁴ DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Smartraveller Iran, 14.05.2025, <https://www.smartraveller.gov.au/destinations/middle-east/iran>

¹¹⁵ Hrana.org, Report on the Third Day of Nationwide Protests Following Mahsa Amini's Death, 20.09.2022, <https://www.en-hrana.org/report-on-the-third-day-of-nationwide-protests-following-mahsa-aminis-death/>

¹¹⁶ Nytimes.com, Protests Intensify in Iran Over Woman Who Died in Custody, 22.09.2022, <https://www.nytimes.com/2022/09/21/world/europe/iran-protests-mahsa-amini.html>

¹¹⁷ Iran International, Nearly 100 Kurdish Citizens Arrested In Iran In Two Weeks: Rights Group, 17.01.2023, <https://www.iranintl.com/en/202301175971>

¹¹⁸ RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), Iranian Rights Groups Say Dozens Killed In Kurdish Region In Police Crackdown, 23.11.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2082537.html>

¹¹⁹ Amnesty International, Iran: Killings of children during youthful anti-establishment protests, 09.12.2022, <https://www.ecoi.net/en/document/2083678.html>

¹²⁰ Eska.pl, Krwawe protesty w Iranie. Zabito ponad 300 demonstrantów, w tym ponad 40 dzieci! 24.11.2022, <https://www.eska.pl/wiadomosci/krwawe-protesty-w-iranie-zabito-ponad-300-demonstrantow-w-tym-ponad-40-dzieci-aa-fUNZ-EtCW-avKr.html>

¹²¹ VOA (Voice of Asia), At Least 537 Killed in Iran Protest Crackdown, Rights Group Says, 04.04.2023, <https://www.voanews.com/a/at-least-537-killed-in-iran-protest-crackdown-rights-group-says/7036125.html>

¹²² Rzeczpospolita, Iran: Amnestia dla 22 tys. uczestników antyrządowych protestów, 13.03.2023, <https://www.rp.pl/polityka/art38114501-iran-amnestia-dla-22-tys-uczestnikow-antyrzadowych-protestow>

¹²³ RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), At least 522 Have Died in Iran Protests, Human Rights Report Says, 15.01.2023, <https://www.rferl.org/a/iran-protests-death-count-human-rights-report/32224340.html>

które miały miejsce w pierwszą rocznicę demonstracji z września 2022 r. Wśród zatrzymanych zidentyfikowanych zostało 121 osób, w tym 38 nieletnich.^[124]

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

Na obszarach granicznych z Afganistanem i Pakistanem, w tym w prowincji Sistan-Beludżystan oraz prowincji Kerman, na wschód od miasta Bam, działają handlarze narkotyków i bandyci. Regularnie dochodzi tam do gwałtownych incydentów, w tym starć z użyciem broni palnej między siłami bezpieczeństwa a handlarzami narkotyków.^{[125][126]}

Działalność przestępcza w Iranie jest prowadzona głównie przez podmioty państwowe i siatki przestępcze. W szczególności członkowie Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej posiadają rzekomo powiązania z organizacjami przestępczymi i terrorystycznymi zarówno w kraju, jak i poza nim. Uważa się, że podmioty państwowe w Iranie są zaangażowane w handel ludźmi i narkotykami, w tym kokainą, heroiną i narkotykami syntetycznymi, a także przemyt ropy naftowej i inne przestępstwa związane z zasobami nieodnawialnymi. W ostatnich latach zatarła się również granica między sprzedażą broni przez państwo a handlem bronią.^[127]

Siatki przestępcze działające w kraju mają swoje siedziby głównie w Teheranie, a także we wschodnich i zachodnich prowincjach. Sieci te zazwyczaj specjalizują się w jednym lub dwóch nielegalnych rynkach. Niektóre małe sieci przestępcze współpracują z podobnymi sieciami poza Iranem w celu przemytu i handlu ludźmi i towarami. Luźne siatki przestępcze zaangażowane w takie obszary jak handel ludźmi lub narkotykami mogą mieć powiązania z zagranicznymi sieciami. Poziom przemocy stosowanej przez te siatki różni się w zależności od nielegalnej działalności, w którą są zaangażowane, przy czym najbardziej brutalny jest handel heroiną.^[128]

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Z informacji zawartych w raporcie amerykańskiego Departamentu Stanu wynika, że obowiązujące w Iranie prawo zapewnia swobodę przemieszczania się, podróży zagranicznych, emigracji i repatriacji obywateli, a rząd na ogół respektuje te prawa. Ograniczenia w dostępie do tego prawa dotyczą kobiet, migrantów, zwolnionych więźniów i domniemyanych przeciwników reżimu. Wielu dziennikarzom i działaczom uniemożliwiono opuszczenie kraju. Kobietom natomiast nie wolno wstępować do

¹²⁴ RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), Hundreds Of Iranian Protesters Detained After Marking Anniversary Of Bloody Crackdown, 03.10.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2098351.html>

¹²⁵ DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Smartraveller Iran, 14.05.2025, <https://www.smartraveller.gov.au/destinations/middle-east/iran>

¹²⁶ Global Organized Crime Index, Iran, <https://ocindex.net/country/iran>

¹²⁷ Global Organized Crime Index, Iran, <https://ocindex.net/country/iran>

¹²⁸ Global Organized Crime Index, Iran, <https://ocindex.net/country/iran>

niektórych publicznych miejsc, a paszport umożliwiający wyjazd za granicę mogą uzyskać wyłącznie za zgodą ojców lub mężów.^{[129][130]}

Rząd ograniczył podróże zagraniczne niektórych przywódców religijnych, członków mniejszości religijnych i naukowców zajmujących się wrażliwymi dziedzinami. Wielu dziennikarzom, pracownikom naukowym, politykom opozycji, obrońcom praw obywatelskich i artystom nałożono zakazy podróżowania za granicę i skonfiskowano ich paszporty. Zamężne kobiety nie mogą wyjeżdżać poza granice kraju bez zgody mężów.^{[131][132]}

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Iranci korzystają z możliwości przemieszczania się, a duża część społeczeństwa migruje z prowincji do dużych miast w poszukiwaniu zatrudnienia. Iran jest krajem, w którym przeważa ludność miejska (77% populacji), dlatego dominującym modelem migracji wewnętrznych w Iranie jest migracja miejsko-miejska. Chociaż poziom migracji ze wsi do miast nie jest wysoki (współczynnik tempa urbanizacji: wynosi 1,32%) liczba mieszkańców miast stopniowo wzrasta.^{[133][134][135]} Dzieje się tak jednak nie tylko z powodu migracji do miast, ale również w związku z przekształcaniem obszarów wiejskich w miasta lub integrowaniem obszarów wiejskich z ośrodkami miejskimi.^[136]

Relokacja wewnętrzna jest znacznie łatwiejsza dla mężczyzn oraz rodzin niż dla samotnych kobiet, które mogą spotkać z tego powodu trudności urzędowe i społeczne (zwłaszcza w regionach wiejskich).^[137] Zamężne kobiety nie mogą podróżować poza granice kraju bez uprzedniej zgody swoich mężów.^[138] Z tego powodu, w przypadku rodzin, mężczyźni zazwyczaj jako pierwsi migrują do miast, starając się znaleźć zatrudnienie.^[139]

¹²⁹ DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Country Information Report Iran, 14.05.2025, <https://www.ecoi.net/en/document/2029778.html>

¹³⁰ USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Iran, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107731.html>

¹³¹ DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Country Information Report Iran, 14.05.2025, <https://www.ecoi.net/en/document/2029778.html>

¹³² USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Iran, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107731.html>

¹³³ UNFPA (United Nations Population Fund), Internal Migration And Urbanization In Iran With Emphasis On The Period Of 2011-2016, 10.2018, https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:PXnwbmzhVjoJ:https://iran.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/layout-report-on-internal-migration-v.01-en_1.pdf&cd=14&hl=pl&ct=clnk&gl=pl&client=firefox-b-e

¹³⁴ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Iran, 06.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iran/>

¹³⁵ Carnegie Europe, How the EU Can Help Iran Tackle Water Scarcity, <https://carnegieeurope.eu/2022/07/07/how-eu-can-help-iran-tackle-water-scarcity-pub-87281>

¹³⁶ UNFPA (United Nations Population Fund), Internal Migration And Urbanization In Iran With Emphasis On The Period Of 2011-2016, 10.2018, https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:PXnwbmzhVjoJ:https://iran.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/layout-report-on-internal-migration-v.01-en_1.pdf&cd=14&hl=pl&ct=clnk&gl=pl&client=firefox-b-e

¹³⁷ DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Smartraveller Iran, 14.05.2025, <https://www.smartraveller.gov.au/destinations/middle-east/iran>

¹³⁸ USDOS (US Department of State), Country Reports on Human Rights Practices 2021 – Iran, 12.04.2022, <https://www.state.gov/reports/2021-country-reports-on-human-rights-practices/iran>

¹³⁹ Carnegie Europe, How the EU Can Help Iran Tackle Water Scarcity, <https://carnegieeurope.eu/2022/07/07/how-eu-can-help-iran-tackle-water-scarcity-pub-87281>

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

Około 90 920 osób zostało wewnętrznje przesiedlonych w prowincji Azerbejdżan Zachodni z powodu dwóch trzęsień ziemi, które wystąpiły w odstępie 10 dni w dniach 18 i 28 stycznia 2023 r. ^[140]

W 2024 r. odnotowano 26 000 osób wewnętrznje przesiedlonych w wyniku trzech zamieci śnieżnych, dwóch osunięć ziemi, trzęsienia ziemi i kilkoma powodziami. Ponad połowa tych liczb wynikała z zamieci śnieżnych, które miały miejsce od stycznia do początku marca 2024 r. i dotknęły większość kraju. ^[141]

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Uchodźcy: W ogólnodostępnych źródłach informacji brak jest doniesień na temat uchodźców z Iranu w krajach ościennych, którzy opuszczaliby kraj w chwili obecnej. Islamska Republika Iranu jest natomiast gospodarzem największej populacji uchodźców na świecie, przyjmując 3,4 miliona, z których większość pochodzi z Afganistanu. ^{[142][143]}

Migranci: Diaspora irańska jest obecna na Bliskim Wschodzie, a także w Europie Zachodniej, Ameryce Północnej i Australii. Oficjalne dane nie są dostępne, jednak uważa się, że od 1950 r. Iran opuściło do 1 miliona Irańczyków. Szacuje się, że łącznie z ich potomkami urodzonymi poza Iranem, irańska diaspora może liczyć około 3 milionów osób. Mówi się, że około 500 000 Irańczyków mieszka w regionie metropolitalnym Los Angeles, stąd przydomek „Tehrangelles”, gdzie irańska społeczność jest znana z sukcesów finansowych. ^[144]

PODSUMOWANIE

Iran jest konstytucyjną republiką islamską z religijnym systemem sprawowania rządów, gdzie najwyższą władzę w państwie sprawuje przedstawiciel władz religijnych – Najwyższy Przywódca, Ajatollah. Islam szyicki jest oficjalną religią, a prawo islamskie podstawą systemu prawnego w Iranie.

Iran jest krajem, w którym jest orzekana oraz wykonywana kara śmierci. Na karę śmierci skazuje się również osoby nieletnie. Od 2023 r. odnotowuje się rekordowy wzrost liczby egzekucji.

W Iranie nie toczą się obecnie działania zbrojne w rozumieniu międzynarodowego lub wewnętrznego konfliktu zbrojnego, chociaż kraj ten jest celem sporadycznych rakietowych ataków odwetowych ze strony innych państw m.in. Izraela. Na terenie Iranu działają ponadto lokalnie ugrupowania zbrojne, prowadzące sporadyczne akcje

¹⁴⁰ IDMC (Internal Displacement Monitoring Centre), Iran, Islamic Republic of, <https://www.internal-displacement.org/countries/iran>

¹⁴¹ Internal Displacement Monitoring Centre, Iran, Islamic Republic of, <https://www.internal-displacement.org/countries/iran/>

¹⁴² UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), UNHCR Iran Factsheet, January-March 2024, <https://reliefweb.int/report/iran-islamic-republic/unhcr-iran-factsheet-january-march-2024>

¹⁴³ ACAPS (Assessment Capacities Project), Iran, <https://www.acaps.org/en/countries/iran#>

¹⁴⁴ Integral Human Development, Iran, <https://migrants-refugees.va/country-profile/iran/>

o niskim natężeniu. W Iranie nie istnieje powszechne zagrożenie życia ludności cywilnej.

W Iranie nie dochodzi aktualnie do masowych przesiedleń ludności cywilnej wewnątrz kraju lub zagranicę, które byłyby wynikiem zagrożeń wynikających z sytuacji bezpieczeństwa.

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIA:

1. ACAPS (Assessment Capacities Project), Iran, <https://www.acaps.org/en/countries/iran/>
2. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Iran, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
3. Al Jazeera, 11.09.2020, <https://www.aljazeera.com/news/2020/09/iranians-head-polls-delayed-runoff-parliamentary-vote-200911072447463.html>
4. Altair, Atak terrorystyczny w Sziraz, 15.08.2023, https://www.altair.com.pl/news/view?news_id=40920
5. Amnesty International, Death Sentences and Executions 2024 [ACT 50/8976/2025], 04.2025, <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2025/04/ACT5089762025ENGLISH.pdf>
6. Amnesty International, Iran: Killings of children during youthful anti-establishment protests, 09.12.2022, <https://www.ecoi.net/en/document/2083678.html>
7. Associated Press (AP), Troops hurt after three drones attack US bases in Iraq as tensions flare after Gaza hospital blast, 19.10.2023, <https://apnews.com/article/iraq-militias-iran-us-base-attack-drone-hamas-israel-war-80f6739c3ab34662afba316285914e39>
8. BBC News, Iran Country Profile, 24.01.2023, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-14541327>
9. BBC News, Iran elections: Record low turnout in polls as hardliners win, 04.03.2023, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68467595>
10. BBC News, US personnel injured in missile attack on Al Asad airbase in Iraq, 21.01.2024, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68045254>
11. BBC News, What we know about Iran's missile attack on Israel, 03.10.2024, <https://www.bbc.com/news/articles/c70w1j0l488o>
12. BBC News, What we know about Israel's attack on Iran, 27.10.2024, <https://www.bbc.com/news/articles/cgr0yvr4qpo>
13. Bertelsmann Stiftung, BTI 2020 Country Report Iran, 29.04.2020, <https://www.ecoi.net/en/document/2029485.html>
14. Business Insider, Iran ostrzega Stany, by nie angażowały się w konflikt, 02.10.2024, <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/iran-ostrzega-stany-by-nie-angazowaly-sie-w-konflikt/y3yty6c>
15. Carnegie Europe, How the EU Can Help Iran Tackle Water Scarcity, <https://carnegieeurope.eu/2022/07/07/how-eu-can-help-iran-tackle-water-scarcity-pub-87281>

16. CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Iran, 06.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/iran/>
17. Death Penalty Info, Iran Sees 75% Increase in Executions During First Four Months of 2025 over 2024, 12.05.2025, <https://deathpenaltyinfo.org/iran-sees-75-increase-in-executions-during-first-four-months-of-2025-over-2024>
18. Defence24, Zamach w Iranie a groźba regionalizacji konfliktu [ANALIZA], 04.01.2024, <https://defence24.pl/geopolityka/zamach-w-iranie-a-grozba-regionalizacji-konfliktu-analiza>
19. DFAT (Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade), Smartraveller Iran, 14.05.2025, <https://www.smartraveller.gov.au/destinations/middle-east/iran>
20. DW, Amerykańskie media: Izrael uderzył na cel w Iranie, 19.04.2024, <https://www.dw.com/pl/ameryka%C5%84skie-media-izrael-uderzy%C5%82-na-cel-w-iranie/a-68865935>
21. DW, Niemcy mają opuścić Iran. USA spodziewają się eskalacji, 13.04.2024, <https://www.dw.com/pl/niemcy-maj%C4%85-opu%C5%9Bci%C4%87-iran-usa-spodziewaj%C4%85-si%C4%99-eskalacji/a-68809923>
22. Dziennik.pl, Siły zbrojne Iranu. Jakie możliwości ma armia tego kraju?, 15.04.2024, <https://wiadomosci.dziennik.pl/swiat/artykuly/9487884,sily-zbrojne-iranu-jakie-mozliwosci-ma-armia-tego-kraju.html>
23. Eroactiv, Wybory w Iranie z najniższą frekwencją w historii. Irańczycy zbojkotowali głosowanie, 02.03.2024, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68467595>
24. Eska.pl, Krwawe protesty w Iranie. Zabito ponad 300 demonstrantów, w tym ponad 40 dzieci! 24.11.2022, <https://www.eska.pl/wiadomosci/krwawe-protesty-w-iranie-zabito-ponad-300-demonstrantow-w-tym-ponad-40-dzieci-aa-fUNZ-EtCW-avKr.html>
25. Forsal, Wybory parlamentarne w Iranie. Najniższa frekwencja w historii?, 02.03.2024, <https://forsal.pl/swiat/aktualnosci/artykuly/9446554,wybory-parlamentarne-w-iranie-najnizsza-frekwencja-w-historii.html>
26. Global Fire Power, Iran, 2024, https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=iran
27. Global Organized Crime Index, Iran, <https://ocindex.net/country/iran>
28. Hrana.org, Report on the Third Day of Nationwide Protests Following Mahsa Amini's Death, 20.09.2022, <https://www.en-hrana.org/report-on-the-third-day-of-nationwide-protests-following-mahsa-aminis-death/>
29. IDMC (Internal Displacement Monitoring Centre), Iran, Islamic Republic of, <https://www.internal-displacement.org/countries/iran>
30. Integral Human Development, Iran, <https://migrants-refugees.va/country-profile/iran/>
31. Internal Displacement Monitoring Centre, Iran, Islamic Republic of, <https://www.internal-displacement.org/countries/iran/>

32. Iran Human Rights, Annual Report on the Death Penalty in Iran 2024, 20.02.2025, <https://iranhr.net/en/reports/42/>
33. Iran International, Nearly 100 Kurdish Citizens Arrested In Iran In Two Weeks: Rights Group, 17.01.2023, <https://www.iranintl.com/en/202301175971>
34. Jamestown Foundation, Iran's Fuel Smuggling Paranoia in the Baluchistan Border Region; Terrorism Monitor Volume: 19 Issue: 5, 12.03.2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2049635.html>
35. Minority Rights Group International, World Directory of Minorities and Indigenous People, Iran, 12.2017, <https://minorityrights.org/country/iran/>
36. Nikkei Asia, Pakistan and Iran patch up ties but militants poised to play spoilers, 30.01.2024, <https://asia.nikkei.com/Politics/International-relations/Pakistan-and-Iran-patch-up-ties-but-militants-poised-to-play-spoilers>
37. Nytimes.com, Protests Intensify in Iran Over Woman Who Died in Custody, 22.09.2022, <https://www.nytimes.com/2022/09/21/world/europe/iran-protests-mahsa-amini.html>
38. Onet Wiadomości, Dlaczego Iran i Izrael są zaprzysięgłymi wrogami? Wyjaśniamy historię konfliktu, 16.04.2024, <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/o-co-chodzi-w-konflikcie-iran-i-izrael-wyjasniamy-historie-konfliktu/4kb7pjf>
39. Onet, Iran obudził uśpiony od pół wieku konflikt, 20.01.2024, <https://wiadomosci.onet.pl/swiat/goraco-na-linii-iran-pakistan-najpowazniejsza-eskalacja-jaka-pamietam/j4dw8kq>
40. PAP (Polska Agencja Prasowa), Atak terrorystyczny w Iranie. Aresztowano podejrzanych, 05.01.2024, <https://www.pap.pl/aktualnosci/atak-terrorystyczny-w-iranie-aresztowano-podejrzanych>
41. PolsatNews.pl, Nieletni straceni w Iranie. "Karę śmierci wykonano łamiąc międzynarodowe prawo", 30.04.2019, <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2019-04-30/dwaj-nastolatkowcie-straceni-w-iranie-o-tym-ze-czeka-ich-smierc-dowiedzieli-sie-przed-egzekucja/>
42. RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), At least 522 Have Died in Iran Protests, Human Rights Report Says, 15.01.2023, <https://www.rferl.org/a/iran-protests-death-count-human-rights-report/32224340.html>
43. RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), Hundreds Of Iranian Protesters Detained After Marking Anniversary Of Bloody Crackdown, 03.10.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2098351.html>
44. RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), Iran Hangs Ethnic Baluchi At Center Of UN Pleas For 'Review', 30.01.2021, <https://www.ecoi.net/en/document/2044433.html>
45. RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), Iranian Rights Groups Say Dozens Killed In Kurdish Region In Police Crackdown, 23.11.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2082537.html>

46. RFE/RL (Radio Free Europe/Radio Liberty), What Is Jaish Al-Adl, The Separatist Group Targeting Iranian Forces?, 11.04.2024, <https://www.rferl.org/a/iran-jaish-al-adl-baluch-separatists/32901542.html>
47. RMFfm, Kilkugodzinna akcja, sto samolotów. Media o szczegółach ataku Izraela na Iran, 27.10.2024, https://www.rmfm.pl/raporty/raport-izrael-w-stanie-wojny/news-kilkugodzinna-akcja-sto-samolotow-media-o-szczegolach-ataku-_nld,7844394/crp_state=1
48. Rzeczpospolita, "Jerusalem Post": Izrael wysłał jasny sygnał Iranowi. Cel nie był przypadkowy, 19.04.2024, <https://www.rp.pl/konflikty-zbrojne/art40206521-jerusalem-post-izrael-wyslal-jasny-sygnal-iranowi-cel-nie-byl-przypadkowy>
49. Rzeczpospolita, Ekspert ds. bezpieczeństwa po ataku Iranu na Izrael: Teheran boi się wojny, 02.10.2024, <https://www.rp.pl/atak-izraela-na-liban/art41232661-ekspert-ds-bezpieczenstwa-po-ataku-iranu-na-izrael-teheran-boi-sie-wojny>
50. Rzeczpospolita, Iran: Amnestia dla 22 tys. uczestników antyrządowych protestów, 13.03.2023, <https://www.rp.pl/polityka/art38114501-iran-amnestia-dla-22-tys-uczestnikow-antyrzadowych-protestow>
51. The Defence Post, Al-Qaeda linked Ansar al-Furqan claims deadly car bombing in Iran's southeast port city Chabahar, 06.12.2018, <https://thedefensepost.com/2018/12/06/iran-car-bomb-chabahar-sistan-and-balochistan/>
52. The New Arab, What was behind Iran's deadly missile attack on Iraqi Kurdistan?, 17.01.2024, <https://www.newarab.com/analysis/what-was-behind-irans-missile-attack-iraqi-kurdistan>
53. TVN24, Atak na posterunek. Nie żyją funkcjonariusze sił bezpieczeństwa, 11.11.2024, <https://tvn24.pl/swiat/iran-kolejny-zamach-nie-zyja-czlonkowie-sil-bezpieczenstwa-st8174078>
54. TVN24, Ataki i odwety. Iran i Izrael wymieniają rakietowe ciosy, 26.10.2024, <https://tvn24.pl/swiat/izrael-iran-ataki-i-odwety-jak-toczy-sie-konflikt-st8152421>
55. TVPinfo, Izrael zapowiada odwet na Iranie. „Mamy odpowiednie plany”, 01.10.2024, <https://www.tvp.info/82610724/konflikt-izrael-iran-iran-ostrzelal-izrael-rzecznik-armii-izraela-mowi-o-odwecie>
56. Tygodnik Powszechny, Iran i Izrael: skąd się wziął konflikt między nimi, co może z niego wyniknąć i czy oba kraje łączy tylko wrogość? 19.04.2024, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/iran-i-izrael-skad-sie-wzial-konflikt-miedzy-nimi-co-moze-z-niego-wyniknac-i-czy-oba-kraje-laczy>
57. UK Home Office, Foreign travel advice – Iran, 12.03.2025, <https://www.gov.uk/foreign-travel-advice/iran>
58. UNFPA (United Nations Population Fund), Internal Migration And Urbanization In Iran With Emphasis On The Period Of 2011-2016, 10.2018, https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:PXnwbmzhVjoJ:https://iran.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/layout_-_report_on_internal_migration-v.01-en_1.pdf&cd=14&hl=pl&ct=clnk&gl=pl&client=firefox-b-e

59. UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), UNHCR Iran Factsheet, January-March 2024, <https://reliefweb.int/report/iran-islamic-republic/unhcr-iran-factsheet-january-march-2024>
60. USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Iran, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107731.html>
61. VOA (Voice of Asia), At Least 537 Killed in Iran Protest Crackdown, Rights Group Says, 04.04.2023, <https://www.voanews.com/a/at-least-537-killed-in-iran-protest-crackdown-rights-group-says/7036125.html>
62. Voice of Asia, Gunmen Kill 9 People in Iran Near Pakistan Border, 27.01.2024, <https://www.voanews.com/a/gunmen-kill-9-people-in-iran-near-pakistan-border/7459760.html>
63. Warsaw Institute, Irańska scena polityczna, 24.06.2021, <https://warsawinstitute.org/pl/iranska-scena-polityczna/>
64. Wikipedia, 2024 Iranian legislative election, https://en.wikipedia.org/wiki/2024_Iranian_legislative_election
65. Wikipedia, Administrative divisions of Iran, domena publiczna, https://en.wikipedia.org/wiki/Administrative_divisions_of_Iran